

Paartje van de Rosse Franjepoot (links het wijfje). Lykt, Adventfjorden, Spitsbergen, 20 juni 1999. Foto: Wim Smeets

Reis per zeilschip van de Noorse noordwestkust via Bereneiland naar het noordwesten van Spitsbergen

Deel 2: Reis van Longyearbyen langs de west- en noordkust van Spitsbergen.

Wim Smeets

In 1999 maakte redactielid Wim Smeets aan boord van het zeilschip 'Noorderlicht' van Oceanwide Expeditions een tweetal reizen. Als vogelfotograaf was hij benieuwd naar de mogelijkheden bij zo'n reis per zeilschip en als natuurliefhebber was hij helemaal geïnteresseerd in de mogelijkheden die deze reizen hem konden bieden. Hier volgt het relaas van het vervolg van de reis, nu van Longyearbyen langs de westkust en de noordkust van Spitsbergen naar Moffen en weer terug.

Zondag 20 juni 1999

Om 10.00 uur ga ik naar de kleine plasjes naast de camping op 4,5 km van de aanlegsteiger van Longyearbyen op Spitsbergen om vogels te fotograferen. Er zitten totaal zes Rosse Franjepoten (*Phalaropus fulicaria*), heel veel Paarse Strandlopers (*Calidris maritima*), enkele Bontbekplevieren (*Charadrius hiaticula*), veel Sneeuwgorzen (*Plectrophenax nivalis*) en een Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*). Ook nu zit het weer niet mee om te fotograferen, het is 4° C, geheel bewolkt en er waait een harde westenwind. Ik fotografeer een insect op een witte steenbreek (*Saxifraga nivalis*). Tegen 14.00 uur wandel ik in vijfenzeventig minuten terug naar Longyearbyen maar ik krijg de beoogde Spitsbergse Alpenseeuwhoen (*Lagopus mutus hyperboreus*) niet te zien. Om 16.15 uur ben ik weer aan boord van de Noorderlicht. Het is enorm hard gaan waaien en het voelt knap koud aan. Tegen 17.00 uur komen de nieuwe gasten nog erg onwennig aan boord. Om 21.00 uur wordt er een wandeling gemaakt door Longyearbyen en daarbij worden achter de plaatselijke kerk twee Poolvossen (*Alopex lagopus*) gezien.

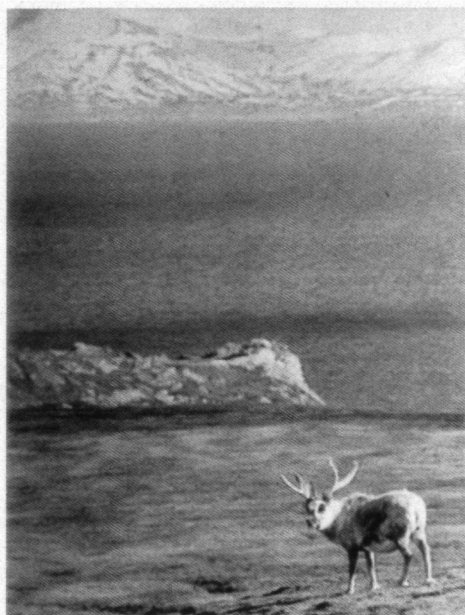
Om 23.30 uur komt de Professor Molchanov (waar ik vorige keren mee heb gereisd) aan de kade liggen en zie ik enkele bekenden. Met de Schotse expeditieleider Martin Gray drink ik een Lefse-biertje aan de bar van de Professor Molchanov.

Maandag 21 juni 1999

Midden in de 'nacht', om 0.30 uur moet de Noorderlicht verhalen, want de Brand (Noors passagiersschip met gasten aan boord die deze nacht van boord gaan en nieuwe gasten aan boord komen) moet aan de kade liggen.

Om 9.30 uur lichten wij het anker en varen wij weg uit Longyearbyen. Er is een straffe westenwind, het is 3° C en het is half bewolkt. Eindelijk een zonnetje overdag, maar wel fris door de wind op het water.

De temperatuur daalt naar 1° C en met die wind! Brr. Wel goed voor het zeilen in de Isfjorden. Tegen 14.00 uur meren wij af in de Trygghamna waar wij enkele dagen geleden ook al voor anker lagen. Ook de tocht van 15.30 uur tot 19.15 uur gaat over erg bekend terrein. Op het strand zit tot mijn grote vreugde een Kleine Jager (*Stercorarius*

Het Svalbard Rendier is een ondersoort met kortere benen, Alkhornet, Isfjorden, Spitsbergen, 21 juni 1999.
Foto: Wim Smeets.

parasiticus) die, als ik op de grond lig om hem vanaf een laag standpunt te fotograferen, op mij toe komt lopen. Ik kan zelfs portretjes maken en moet achteruit kruipen omdat hij te dichtbij komt. Het weer tijdens de tocht was prachtig zonnig, bijna geen wind en 6° C.

Om 21.00 uur die avond varen wij weg richting noorden. Doordat de wind geheel is weggeval- len, gaat de tocht verder op de motor. Het is to- taal bewolkt.

Dinsdag 22 juni 1999

De middernachtzon is niet te zien. Met nog zes andere gasten vieren wij dit fenomeen en dan ga ik naar mijn kooi. Tegen 4.00 uur gaat de motor af en zeilen wij verder. Het gaat ons letterlijk voor de wind want deze is aangewakkerd en naar het zuidoosten gedraaid. De Noorderlicht schommelt hevig heen en weer als wij de Forlandsundet verlaten en wij de beschutting van Prins Karls Forland moeten missen. Een prettige bijkomstigheid is dat het aan dek nu aangenaam is doordat wij bijna geen wind meer voelen. Dan gaat het regenen en zakt de temperatuur naar 1° C. Onze positie is dan 57° 16' NB en 10° 40' OL.

Om 12.45 uur varen wij de Magdalénafjorden bin- nen. De omringende bergen lijken met poeder- suiker bestrooid, dat komt doordat er verse sneeuw op is gevallen. De Waggonway-gletsjer aan het einde van de fjord is bijzonder mooi. De watertemperatuur in de fjord is 1° C en het re- gent hard en hinderlijk bij het fotograferen met de wind tegen. Tegen 15.00 uur maken wij een tocht over de zeer rotsige bodem naar de Gull-gletsjer. Bij de landingsplaats zit op het strand een twee- tal Kleine Jagers die enorm mak zijn en even la- ter een Grote Burgemeester (*Larus hyperboreus hyperboreus*) met overeenkomstig gedrag. De

Magdalénafjorden wordt door veel schepen aan- gedaan en de vogels zijn dientengevolge aan mensen gewend.

Aan de rand van een klein plasje broedt een Rood- keelduiker (*Gavia stellata*) en er vliegt een paar- tje Tapuiten (*Oenanthe oenanthe* ssp.) rond. Ook ontdekken wij zelfs een op een mug lijkend, vlie- gend insect. Wij wandelen tot vlak bij de Gull-glet- sjer, waar het erg nat is. Wij zijn om 18.45 uur terug op de Noorderlicht. Om 20.15 uur wordt het anker gelicht, het regent dan hard en in de fjord is het windstil. Vorig jaar was hier alles dicht van het ijs, daar is nu geen spoor van te zien.

Woensdag 23 juni 1999

Tegen 1.00 uur ankeren wij in de baai tussen Iltre Norskoyanen - Indere Norskoyanen - Klovingen. Bij het ontbijt is het windstil, 2° C en geheel be- wolkt. Om 9.30 uur gaan wij aan land om een tocht over het eiland Iltre Norskoyanen (Buitenste Noor- se-eiland) te maken. De tocht is aan het begin over zeer rotsachtig terrein en daarna erg nat. Wij doen een afdaling op de bips naar beneden glij- dend over de sneeuw. De regenbroek die ik aan heb, doet nu goede diensten. Op een hoge rots zien wij Papegaaiduikers '*Fratercula arctica naumanni*', Kortbekzeekoeten '*Uria lomvia lom- via*', Grote Burgemeesters en Sneeuwgorzen. In het vlakke terrein zitten veel vogels op eieren zoals Rotgans (*Branta bernicla*), Brandgans (*Branta leucopsis*) Grote Jager (*Stercorarius skua*) Eidereend (*Somateria mollissima mollis- sima*), Noordse Stern (*Sterna paradisaea*) en Grote Burgemeester. Daar wordt niet zo erg op gelet door deze groep. Vooral de overblijfselen uit vroegere tijden van de walvisvaarders krijgen veel aandacht. Een voorbeeld hiervan is een uitspraak van de expeditieleider 'Niet over de resten van de kookpotten lopen, want dan zakken ze in elkaar' terwijl de groep dwars door een kolonie broeden- de Eidereenden wordt gestuurd die hals over kop hun nesten in de steek laten. Ik probeer zo goed en zo kwaad mogelijk de nesten toe te dekken tegen de rovers in de omgeving. Tot mijn grote voldoening zie ik de wijfjes van de Eidereenden snel weer naar hun nesten terugkeren. Een prach- tig gezicht is een paartje baltsende Rotganzen, die met op- en neergaande koppen door het ter- rein lopen. Ik realiseer me nu pas dat het Wit- buikrotganzen (*Branta bernicla hrota*) zijn. Ik vroeg me al een tijdje af wat ik er toch voor vreemds aan zag, ik vond ze wat op Brandganzen lijken. Om 13.15 uur zijn wij weer aan boord en om 14.30 uur vertrekken wij richting oosten. Het is merkw- aardig te zeilen in een gebied dat vorig jaar op dezelfde tijd volledig bedekt was met pakij. Om 18.00 uur is onze positie 79° 51' NB en 13° 8' OL, de snelheid zeilend halve wind is 9,2 kno- pen. Om 21.30 uur wordt langs het Reinstranda van de Reinsdyrflya een Ijsbeer (*Ursus mariti- mus*) gezien. Deze loopt drie kwartier met de Noorderlicht op en verdwijnt dan achter een heu- velrug. Wij meren af in de Sordalsbukta in de Liefdefjorden. Het begint op te klaren.

Donderdag 24 juni 1999

Bij het ontbijt is het onbewolkt, 2° C en harde (4- 5 Beaufort) zuidwestenwind. Dat voelt bar koud aan. Om 9.15 uur wordt het anker gelicht en va-

ren wij op de motor pal tegen de wind naar het einde (of is dit het begin?) van de Liefdefjorden. Om 10.30 uur zie ik in mijn verrekijker een IJsberin met twee jongen op een klein eiland midden in de fjord. Onmiddellijk haal ik mijn foto-uitrusting aan dek en fotografeer dit voor mij unieke tafereel. Als wij een beetje dichterbij komen, op een kleine honderd meter, wordt de berin onrustig. De twee jongen gaan naar haar toe en zoeken bescherming bij haar. Ze vertrouwt het blijkbaar niet en even later verdwijnt de berin met de jongen naar de andere kant van het eiland en daardoor uit ons zicht. Daarna varen wij door (om de berin niet te veel te verontrusten) naar de gletsjer. Ook hier hebben wij een uniek gezicht, maar heel anders. De voorkant van de gletsjer is ruim zeventig meter hoog en ruim twee kilometer breed. De kleur is hier en daar intens diepblauw. Spitsbergen is voor 65% bedekt met gletsjers, waaronder enorm grote.

Om 14.15 uur komt over de boordradio een oproep van twee filmers van de BBC (werkend aan de film *Blue Planet* van Sir David Attenborough, die in 2001 zal worden uitgezonden) met een uitnodiging om bij hen op bezoek te komen en koffie te drinken. Zij huizen in een zeer gebrekkige barak (Texas-Bar genaamd) en hebben de beschikking over een snelle motorboot om opnamen te maken van IJsberen. Het zijn een Australische filmer en de Engelse fotograaf Jason Roberts. De afgelopen week hebben ze nog geen opnamen kunnen maken vanwege de vele regen die er voortdurend viel. Van hen horen wij dat het pakijks boven de 81° 30' NB ligt (dat is 300 km noordelijker!), dat zullen wij dus niet te zien krijgen.

Om 16.00 uur varen wij terug naar de Noorderlicht en toen kwam de Professor Molchanov voorbij. Wij lichten het anker en zeilen de fjord uit richting het eiland Moffen. Buiten de fjord varen wij op de motor richting Moffen, want de wind is volledig weggefallen.

Als om 21.45 uur alarm wordt gegeven blijken er achter het schip drie Walrussen (*Odobenus rosmarus*) te zijn, té ver weg om te fotograferen. Het is 4° C, totaal bewolkt en bijna windstil. Om 22.15 uur passeren wij de tachtigste breedtegraad, dat gaat gepaard met scheepsalarm en Glühwein, die

er bij deze temperatuur goed in gaat. Wij varen door naar Moffen waar minstens vijftig Walrussen op de kant liggen. Wij moeten volgens de regels driehonderd meter van de wal blijven om de dieren niet te verstoren. Een IJsbeer probeert aan de kost te komen maar maakt geen indruk op deze kolossen. Ook in het water miegelt het van de Walrussen. Jammer dat de lichtomstandigheden zo slecht zijn op dit moment. Op het eiland broeden ook Eidereenden, waar de IJsbeer ongetwijfeld van profiteert door hun eieren op te eten. Onze meest noordelijke positie is 80° 00' 355" NB en 14° 28' 828" OL om 23.15 uur die avond. Wij varen op de motor terug naar het vasteland, want ook nu laat de wind het totaal afweten.

Vrijdag 25 juni 1999

Wij ankeren om 3.00 uur in de 'nacht' in de Breibogen bij de Vesle Raudfjorden. Het regent erg hard en er is nog steeds geen wind. Ik krijg mijn was terug van Maaikie die ze voor mij heeft verzorgd.

Na een ontbijt met vers brood, aan boord gebakken door Karin, gaan wij met lunchpakketten om 9.30 uur in de rubberboot. Wij maken lopend een doorsteek naar de Raudfjorden. Het is de bedoeling dat de Noorderlicht daar naartoe vaart en ons in de namiddag daar weer oppikt. De afstand is hemelsbreed ongeveer tien kilometer. Het is 3° C, windstil en geheel bewolkt en droog.

Bij het begin van de tocht zit op het strand een Paarse Strandloper, op het water liggen Zwarte Zeekoeten (*Cephus grylle*) en mannetjes Eidereenden en er vliegen Kleine Rietganzen (*Anser brachyrhynchus*) rond. Onderweg staan wij opeens tegenover het bijna volledige skelet van een Svalbard Rendier (*Rangifer tarandus platyrhynchus*). Dat gaat op de plaat evenals een Spitsbergen Papaver (*Papaver dahlianum*), een groepje Zilverwortel (*Drias octopetala*) en een gele muurmossoort (*Caloplaca spec.* vermoedelijk *elegans* en de Engelse naam is Yellow Wall Lichen). Even later vliegt een Paarse Strandloper op van haar nest met vier eieren. Ze doet alsof ze een verlamde vleugel heeft en lokt ons zo weg van het nest. De ruim zeven uren durende tocht gaat over zeer geaccidenteerd rotsachtig terrein, soms

De Noorderlicht in de Magdalena-fjorden, Spitsbergen, 22 juni 1999. De omringende bergen lijken met poedersuiker bestrooid omdat er pas verse sneeuw is gevallen. Foto: Wim Smeets.

De donkere vorm van de Noordse Stormvogel, die wij bij ons niet kennen. Danskegattet, Spitsbergen, 26 juni 1999.
Foto: Wim Smeets.

afgewisseld met sompige toendra en decimeters dikke natte sneeuw met daaronder een smeltwaterlaag. Mijn leren schoenen raken doorweekt evenals mijn sokken. Ik heb mijn overtreklaarzen niet aangetrokken, daar ze op deze rotsige bodem ongetwijfeld lek zouden raken. Mijn stemming zakt naar het nulpunt, want er is onderweg urenlang nauwelijks een vogel te zien en voor het fotograferen is er nauwelijks tijd. Toch geniet ik van deze spannende tocht want zo maar een oversteek maken van enkele uren van de ene naar de andere fjord is toch wel heel apart. De weidsheid van het landschap maakt een enorm diepe indruk. Aan het einde van de tocht vinden wij verse sporen van een jonge IJsbeer en even later ook nog van een volwassen exemplaar. Uitkijken geblazen dus. Daardoor wordt ons de gang naar het graf van een Deense scheepskapitein ontnomen. Wij zijn weer aan boord om 16.15 uur. Mijn humeur wordt onmiddellijk weer wat opgekrakt doordat de kok Karin cake heeft gebakken en deze, nog bijna warm, op tafel staat als wij aan boord komen.

Tegen 17.00 uur begint het hard en gestaag te regenen. Wij blijven vannacht op deze rustige plaats in de beschutte Raudfjorden liggen. Om 21.00 uur houdt het op met regenen.

In de loop van de avond heb ik een gesprek met de reisleader Jan Belgers waarin ik mijn misnoegen uit over de trips, de tochten en de (bijna) onmogelijkheid om er te fotograferen. Enkele gasten hebben mij aangesproken voor het avondeten met de boodschap dat zij niet zo tevreden zijn over de uitstapjes: er is te weinig te zien, het is lopen om te lopen.

Tot laat in de nacht verblijf ik verder op het achterdek want het is inmiddels prachtig weer geworden met zo nu en dan een zonnetje dat in de verte doorbreekt.

Zaterdag 26 juni 1999

Om 8.00 uur vertrekt de Noorderlicht op de motor want het is windstil. Het is bijna geheel bewolkt en 4° C. Tegen 10.30 uur gaan wij aan land bij Fuglesongen, waar ik vorig jaar prachtige opnamen heb gemaakt van Kleine Alken (*Alle alle alle*) waarvan er een de voorplaat van de Vogel-

kalender 2000 siert. Het is bitter koud door de harde wind die zojuist is opgestoken. Ik heb voor het eerst mijn thermo-ondergoed aan en daar heb ik plezier van. Na wat klimmen en klauteren zit iedereen midden in de kolonie Kleine Alken en wacht op wat er gaat gebeuren. Dat duurt lang. De Kleine Alken blijven maar om ons heen vliegen, zonder te landen. Na bijna een uur strijkt de eerste Kleine Alk neer. Daarna volgt de rest in rap tempo. Ik zit omringd met koddige vogels en geniet er van. Na afloop is iedereen dol enthousiast want overal zaten de Kleine Alken rondom de mensen. Bij een van hen zaten ze zelfs té dichtbij om te fotograferen.

Tegen 12.30 uur zijn wij weer aan boord waar warme koffie en thee ons wacht. Na de lunch wordt Smeerenburg bezocht hetgeen ik vorig jaar reeds heb bekeken. Ik benut deze tijd om mijn tekst aan boord op de computer uit te tikken die ik dan per e-mail naar De Bunschoter stuur. Enkele dagen later staat mijn verhaal dan in de plaatselijke krant.

Wij meren af in de Danskegattet. Op Smeerenburg blijkt een paartje Rosse Franjepoten te zitten, dat door de bezoekers driftig wordt gefotografeerd. Iedereen is verrukt van de prachtige, kleurige en tammige vogels.

Om 16.15 uur gaan wij aan land op Danskøya om de restanten te bekijken van verscheidene pogingen (per waterstofballon en per Zeppelin) om van hieruit de Noordpool te bereiken en van de restanten van de traankookpotten van de walvisvaarders uit Harlingen. Het begint enorm hard te waaien en het wordt doordringend koud en nat vanwege de regenbui die losbarst. Als wij om 17.45 uur weer aan boord zijn, blijkt het 2° C te zijn en windkracht 6.

Wij vertrekken om 21.15 uur. De harde wind met windkracht 7 is pal tegen en het regent enorm hard. Het schoenerzeil wordt gehesen voor de stabiliteit van de Noorderlicht en er wordt vervolgens verder op de motor gevaren.

Het schip gaat enorm tekeer de gehele nacht als wij langs de kust van Albert I Land varen. Veel mensen aan boord zijn zeeziek. Ik bof, want ik voel me kiplekker in mijn kooi in mijn hut voor mij alleen.

Zondag 27 juni 1999

Bij het aankleden valt het mij op dat ik voor het eerst geen pijn meer heb in mijn linkerschouder. Hoe was dat gisteren? Om 7.00 uur wordt de zuidkoers omgezet in een oostkoers. De motor gaat af en wij zeilen verder richting Kapp Guisnez. Om 8.00 uur houdt het op met regenen, het is 4° C, windkracht 4 en zuidoost.

Om 10.30 uur maken wij een tocht naar de 14de Juli-gletsjer. Dat is een erg modderige bedoening en het regent. Tegen 11.30 uur varen wij met de rubberboot naar de gletsjer zelf en naar een paar drijvende ijsbergen. Vanwege de stromende regen is dat allemaal niet zo mooi in beeld te brengen. Jammer. Het ziet er wel indrukwekkend en prachtig uit.

De middagtocht gaat niet door, er is te weinig animo, het regent nog steeds en het waait hard. Wij varen naar Ny-Ålesund waar wij tegen 17.00 uur arriveren. Dit is de meest noordelijke, continu bewoonde plaats op deze aardbol. Ik ga onmiddellijk aan land en ga verkennen wat er eventueel zit om te kunnen fotograferen. Ik word door en door nat. Er zit een Roodkeelduiker te broeden en er vliegen drie Ivoormeeuwen (*Pagophila eburnea*) rond. De omstandigheden zijn echter té slecht.

Onze reisleidster Jan Belgers heeft een diaprojector met projectiescherm weten te huren in Ny-Ålesund en dus kan ik mijn diaserie over de Noord-Atlantische eilanden en Spitsbergen aan de gasten aan boord vertonen. Dat valt enorm in de smaak en niet alleen doordat het buiten zulk slecht weer is en daardoor een rondwandeling door Ny-Ålesund volledig in het water zou vallen. Een verrassing voor hen is wel dat het vorig jaar zo mooi weer was en het weer nu zo erbarmelijk slecht is.

Maandag 28 juni 1999

Om 6.00 uur en om 7.00 uur kijk ik of ik kan gaan fotograferen maar het regent steeds gestaag en het is erg donker door de dikke bewolking. Na een heerlijke douche ga ik om 8.00 uur aan land en wandel Ny-Ålesund in met de vaste bedoeling om

Een juveniele Sneeuwgors bij Ny-Ålesund, Spitsbergen, 28 juni 1999. De enige zangvogelsoort die op Spitsbergen broedt.

Foto: Wim Smeets.

te gaan fotograferen. Ik krijg enkele Ivoormeeuwen goed in beeld (helaas met om beide poten ringen) en even later enkele jonge Sneeuwgorzen van enkele weken oud.

In Ny-Ålesund broeden dit jaar 72 paren Brandganzen tegen normaal 32 paren. Doordat een eilandje verderop in de fjord dit jaar te lang onder het ijs bleef zijn een veertigtal Brandganzen verhuisd naar Ny-Ålesund. Dit alles verneem ik van een plaatselijke onderzoeker die nieuwsgierig is naar mijn fotoapparatuur.

Tegen 10.00 uur koop ik prentbriefkaarten en ga ze aan boord beschrijven. Daarna onderneem ik nog een korte poging om te fotograferen, het regent nog steeds. Om 12.00 uur ben ik zoals afgesproken, weer terug aan boord. Het regent dan enorm hard.

Om 13.00 uur varen wij op de motor naar de overkant van de Kongsfjorden, naar het schiereiland Blomstrandhalvøya. Daar landen wij in de regen op de rotsen om 14.00 uur en lopen langs de voormalige marmergroef van Camp Mansfield. De bodem is hard en erg goed beloopbaar. Aan het einde van de tocht zien wij nog een tweetal Kleinste Jagers (*Stercorarius longicaudus*). Vorig jaar nog stonden hier erg veel planten in bloei, nu (28 juni) helemaal niet. Dat komt doordat vorig jaar de zon volop scheen en de planten daarvan profiteerden. Nu is het gehele voorjaar al erg nat en zacht, na een warme en droge winter in dit noordelijke gedeelte van Spitsbergen.

Na de tocht varen wij naar de zuidkant van de Kongsgletsjer, de Kongsvegen (= Koningsweg) genaamd. Onderweg zijn er erg veel ijsbergen. Jammer dat het zo donker blijft en er dientengevolge weinig valt te fotograferen.

De Kongsvegen is op dit moment zo'n vier kilometer breed en ruim vijfenzeventig meter hoog. Na een tijdje houdt het warempel op met regenen, de temperatuur is dan 4° C en er waait een matige wind recht van voren. Ik ben in de gelegenheid om prachtige opnamen te maken van Drieteenmeeuwen (*Rissa tridactyla*) vliegend voor de onderkant van de gletsjer. De witte vogels steken prachtig af tegen het donkerblauwe, als gebeeldhouwde ijs van de gletsjer.

Om 21.00 uur wordt een tocht gemaakt naar de Krone-gletsjer. Het weer is dan wat opgeknapt. Ik voel mij niet zo lekker (opkomend griepje?) en duik vroeg mijn kooi in, hopen dat hiermee het opkomend ziektebeeld doeltreffend wordt bestreden. Later verneem ik dat vooral het uitzicht over de Krone-gletsjer indrukwekkend was. Ook een grote groep roestende Drieteenmeeuwen op een ijsschots was de moeite waard geweest om te fotograferen.

Dinsdag 29 juni 1999

Ik beleef een erg onrustige nacht met erg veel zweten. Langzaam verdwijnt de opkomende griep en ik houd alleen wat keelpijn over. Ik word geregeld ruw wakker gemaakt doordat er ijsschotsen tegen de Noorderlicht aanbotsen en schuren, hetgeen met flink wat lawaai gepaard gaat.

Als ik om 6.30 uur op sta is het halfbewolkt, zonnig (!), 5° C warm en er waait een stevige westenwind. Wij vertrekken om 8.45 uur op de motor in westelijke richting naar Blomstrandhamna en zien veel ijsbergen onderweg. Blomstrandhalvøya

Aan het strand van Heemskercknesset op Prins Karls Forland ligt een grote groep Walrusmannen. De stank is adembenemend. Spitsbergen, 29 juni 1999. Foto: Wim Smeets.

blijkt geen schiereiland (halvøya) meer te zijn want wij varen er achter langs. De Blomstrand-gletsjer heeft zich in de loop der tijd teruggetrokken en daarna is er water in de plaats van de gletsjer gekomen.

E zijn om 10.00 uur twee tochten gepland, één een berg op en één langs het strand. Ik zelf zie vooralsnog van beide tochten af en ga naar mijn kooi. Nog vijf andere passagiers voelen zich wat griepig en gaan niet van boord. Terwijl ik in mijn kooi lig, wordt er aan boord door een van de deelnemers een Vorkstaartmeeuw (*Larus sabini*) boven het schip gezien.

De 'strandgroep' is om 14.15 uur terug zonder bijzondere waarnemingen. De 'berggroep' heeft van heel dichtbij en gedurende geruime tijd een Spitsbergse Alpensneeuwhoen gezien. Zij zijn om 15.45 uur terug aan boord. Het gaat harder waaien, het blijft 5° C en halfbewolkt.

Na heerlijke 'slemp' gedronken te hebben (volgens onze kok Karin is dit een oud Fries recept van een drankje dat na het schaatsenrijden werd gedronken) vertrekken wij op de motor om 16.45 uur. Een half uur later gaat de motor af en al zeilend keert de rust weer. De lucht betreft volledig en de wind valt weg, dus maar weer verder op de motor.

Om 21.00 uur is er alarm. Wij varen net de Forlandsundet binnen en op de wal van Heemskercknesset (ten zuiden van de Aberdeenflya) op Prins Karls Forland zijn Walrussen waargenomen. Tegen 21.30 uur staan wij aan land en blijkt de batterij van mijn camera leeg. Aangezien ik aan boord nog twee reservebatterijen heb voor deze camera ga ik met de rubberboot terug aan boord om de batterij te verwisselen. Na vierhonderd meter lopen komen wij bij een groep van minstens 72 Walrusmannen, bij elkaar zo'n tachtig ton vlees en blubber! De groep wordt behoedzaam benaderd om ze toch vooral maar niet te storen. Wij komen er tot op ongeveer twintig meter vandaan. Er liggen enorme kolossen tussen met erg lange slag-tanden. De stank is adembenemend. Ondertussen komen uit de zee nog meer Walrussen zich bij de groep voegen. In totaal ongeveer twintig tot vijftientwintig. Als wij teruggaan naar de rubberboot kijken ons twee Walrussen vanuit het water

nieuwsgierig aan op ongeveer vijf meter afstand. Tegen 23.30 uur zijn wij weer aan boord en direct wordt er op de motor koers gezet naar onze volgende bestemming: het einde van de Isfjorden.

Woensdag 30 juni 1999

Bij het ontbijt is het windstil, er hangt een dichte mist, het is 3° C, het regent hard en wij varen aan het begin van de Isfjorden, nabij Alkhornet.

Het plan voor vandaag is gewijzigd. Wij varen de Grønfjorden binnen en gaan daar lopen tegenover Barentsburg (een Russisch steenkool-mijnstadje met nog slechts zevenhonderd inwoners, dat tot 1932 aan Nederland toebehoorde en in deze crisistijd aan de Russen is verkocht).

Ook deze tocht van tweeëneenhalf uur duurt ruim vier uur. Tijdens de tocht is het dan weer zonnig

De Noordlicht voor anker in de Isfjorden, Spitsbergen, 1 juli 1999.

Foto: Wim Smeets.

Noordse Stern vliegt langs de Noorderlicht als wij Longyearbyen, Spitsbergen naderen, 1 juli 1999.
Foto: Wim Smeets.

en dan weer regent het. Het terrein is net zo gevarieerd als geaccidenteerd. In het begin is het erg nat, daarna veel heuvels met scherpe stenen en rotsen. Vogels zitten er nauwelijks en af en toe komt een nieuwsgierig Svalbard Rendier ons van dichtbij bekijken. De temperatuur loopt op naar de 8° C.

Tegen 16.30 uur, het zonnetje is dan heerlijk gaan schijnen, vraag ik aan de kapitein Ted of het mogelijk is om vanuit de rubberboot opnamen te maken terwijl de Noorderlicht onder volle zeilen vaart. Dat idee vindt enthousiast onthaal en bijna iedereen neemt de kans te baat om de Noorderlicht te fotograferen of op video te zetten. Het is een prachtig gezicht vanaf het water met de Noorderlicht in de volle zon.

Tegen 19.00 uur zitten wij buiten, de wind valt volledig weg en het begint zachtjes te regenen. Wij varen op de motor naar de Colesbukta. Daar wordt om 22.00 uur een tocht gemaakt langs de kust en tussen de verlaten huizen door, die deel uitmaakten van de voormalige steenkoolmijn. Een paartje Rosse Franjepoot zit vlakbij langs de waterkant. Doordat het regent en de bewolking erg dicht is, zijn er geen opnamen van te maken. Iedereen is tegen middernacht weer terug, terwijl het nog steeds zachtjes regent.

Donderdag 1 juli 1999

Als ik om 7.30 uur op het achterdek sta, geniet ik van het enorm verre uitzicht, ondanks de motregen kan ik wel tachtig kilometer ver kijken. Het is geheel bewolkt, windstil en 6° C. Om 8.45 uur vertrekken wij op de zeilen richting Longyearbyen (genoemd naar de Amerikaan Longyear die deze plaats heeft gesticht, met thans ongeveer 1200 inwoners). Op het water liggen heel veel Drieteenmeeuwen. Wij varen langs een enorme rots met meer dan honderdduizend broedende Drieteenmeeuwen, zeker zo veel Kortbekzeekoeten en enkele tienduizenden Kleine Alken. Vlak voor de Adventfjorden, tussen een grote groep mannetjes Eidereenden, zwemt een tweetal mannetjes Koningseiders (*Somateria spectabilis*). Als de wind opsteekt gaan alle zeilen omhoog en wij varen zeilend de Adventfjorden binnen. Dat duurt niet

lang want de wind valt ook nu weer weg. In de 'haven' van Longyearbyen kunnen wij niet aan de kade afmeren want er komen enkele grote passagiersboten uit Griekenland en Rusland binnen en die hebben blijkbaar voorrang. Wij gaan om 14.15 uur ruim honderd meter uit de kust voor anker. Het weer is totaal niet gewijzigd als ik om 14.30 uur aan land ga. Aan de monding van het riviertje (dat door het plaatsje Longyearbyen stroomt) broedt een kolonie Noordse Sterns en op het water ligt een grote kolonie Eidereenden met daartussen twee mannetjes Koningseiders en vier vrouwtjes Koningseiders. Ik ga terug naar boord om mijn foto-uitrusting op te halen en een poging te ondernemen om deze Koningseiders te fotograferen.

Om 19.00 uur uur is het 'Captain's dinner' dat ook nu weer voortreffelijk smaakt. Tegen 23.30 uur zoek ik mijn kooi op.

Vrijdag 2 juli 1999

Ik sta om 2.00 uur op en zie dat de grote passagiersboten zijn vertrokken. De Noorderlicht wordt verplaatst naar de kade zodat wij gemakkelijker met onze bagage aan land kunnen gaan. Om 3.00 uur gaan wij in een bus en vertrekken naar het vliegveld. Een afstand van ongeveer vier kilometer.

Wij vliegen met een MD 81 (capaciteit 156 passagiers), de Ivar Viking met de registratie LN-RMN van de SAS. De vluchtduur naar Tromsø is één uur en vijftientwintig minuten en het toestel is voor driekwart bezet. Mijn bagage van ruim vijftien kilo totaal wordt getolereerd zonder bijbetalen. Wij vertrekken precies op schema, het is helaas geheel bewolkt. Ik heb mijn fototoestel bij de hand maar kan er verder niets mee. Ook boven Bereneiland is het geheel bewolkt en zien wij verder niets. Wij vliegen op 10.700 meter hoogte met een snelheid van 870 km/uur.

Wij landen om 6.00 uur in Tromsø, precies op tijd. Het is er 14° C en het regent er. Om 7.00 uur zit ik weer in hetzelfde toestel, nu op weg naar Oslo waar het ook regent en wat kouder is, 12° C. Ik ben in Oslo om 8.50 uur en moet dan op het vliegveld wachten tot vier uur in de namiddag alvo-

Bij helder weer kun je tientallen kilometers ver kijken, De Bore Gletsjer in de Isfjorden, Spitsbergen is magnifiek te zien, 1 juli 1999. Foto: Wim Smeets.

rens ik aansluiting heb op mijn vlucht naar Amsterdam. Dat is lang wachten, maar na ruim drie weken in de stille natuur heb ik geen lust om de drukke stad Oslo in te gaan.

Ik vlieg vanaf Oslo met de Rollo Viking van de SAS met registratie OY-KGY, het is een MD 83 met een capaciteit van 136 passagiers. Het toestel ziet er van buiten hetzelfde uit als de MD 81, maar is ingericht met een business-class. Wij vertrekken met een vertraging van vijftig minuten vanwege een cateringprobleem. Het raampje van het toestel waarin ik zit is bijna ondoorzichtig zodat ik ook nu niet kan fotograferen. Boven het IJsselmeer breekt de bewolking en kan ik Nederland onder mij zien. Het is een heerlijk weertje op Schiphol, onbewolkt en 22° C.

Ik word door Iris opgehaald en samen gaan wij met de trein om 18.30 uur vanaf Schiphol naar Baarn. Er blijken enorme vertragingen te zijn met de sneltrein naar Amersfoort. Het schijnt dat telkens als ik met de NS reis er iets misgaat (zie mijn verslag van vorig jaar), want onze trein geeft op station Duivendrecht de geest. Dan maar wachten op de volgende stoptrein. Deze brengt ons naar Hilversum. Daar moet ik met mijn zware bagage (waarom zijn er nergens karretjes?) van het ene perron naar het andere zien te komen, trap af trap op en maar sjouwen. Uiteindelijk zijn wij om 20.30 uur in Baarn en kunnen wij naar Bunschoten afreizen.

Mogelijkheden om te fotograferen

Vergelijking tussen het reizen per cruiseschip MS Professor Molchanov of per zeilboot SV Noorderlicht.

Er is meer luxe aan boord van de Molchanov, het gezelschap aan boord van de Noorderlicht is kleiner, de sfeer is er huiselijker. Het varen met een zeilboot geeft mij een extra kick, mede door het feit dat ik veel dichterbij het water zit en af en toe het roer mag bedienen. Vooral het zeilen op volle

zee geeft een apart gevoel. De mogelijkheden op beide schepen om te fotograferen zijn nagenoeg gelijk. Ze zijn sterk afhankelijk van het weer en volledig afhankelijk van de expeditieleider/gids die er aan boord is. Ook met het zeilschip kan men een strak schema varen en wordt het programma volledig afgewerkt.

In de Grøntfjorden, Spitsbergen vinden wij Bergzuring bloeien, 1 juli 1999. Foto: Wim Smeets.

Lijst van waargenomen vogelsoorten op deze reis van 20 juni t/m 2 juli 1999:

Roodkeelduiker (*Gavia stellata*, Red-throated Loon)
 Kleine Rietgans (*Anser brachyrhynchus*, Pinkfooted Goose)
 Brandgans (*Branta leucopsis*, Barnacle Goose)
 Rotgans (*Branta bernicla*, Dark-bellied Brent Goose)
 Witbuikrotgans (*Branta bernicla hrota*, Pale-bellied Brent Goose)
 Eidereend (*Somateria mollissima mollissima*, Common Eider)
 Koningseider (*Somateria spectabilis*, King Eider)
 Rosse Franjepoot (*Phalaropus fulicaria*, Grey Phalarope)
 Paarse Strandloper (*Calidris maritima*, Purple Sandpiper)
 Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*, Common Ringed Plover)
 Grote Burgemeester (*Larus hyperboreus hyperboreus*, Glaucous Gull)
 Grote Jager (*Stercorarius skua*, Great Skua)
 Kleine Jager (*Stercorarius parasiticus*, Parasitic Jaeger)
 Kleinste Jager (*Stercorarius longicaudus*, Longtailed Jaeger)

Ivoormeeuw (*Pagophila eburnea*, Ivory Gull)
 Drieteenmeeuw (*Rissa tridactyla*, Black-legged Kittiwake)
 Vorkstaartmeeuw (*Larus sabini*, Sabine's Gull)
 Noordse Stern (*Sterna paradisaea*, Arctic Tern)
 Kleine Alk (*Alle alle alle*, Little Auk)
 Zwarte Zeekoet (*Cephus grylle arcticus*, Black Guillemot)
 Kortbekzeekoet (*Uria lomvia lomvia*, Brünnich's Murre)
 Papegaaiduiker (*Fratercula arctica naumanni*, Atlantic Puffin)
 Spitsbergse Alpenseeuwhoen (*Lagopus mutus hyperboreus*, Ptarmigan)
 Tapuit (*Oenanthe oenanthe* ssp, Northern Wheatear)
 Witte Kwikstaart (*Motacilla alba*, White Wagtail)
 Sneeuwgorz (*Plectrophenax nivalis*, Snow Bunting)

Lijst van waargenomen zoogdieren op deze reis van 20 juni t/m 2 juli 1999:

Svalbard Rendier (*Rangifer tarandus platyrhynchus*, Svalbard Reindeer)
 Ijsbeer (*Ursus maritimus*, Polar Bear)
 Walrus (*Odobenus rosmarus*, Walrus)
 Poolvos (*Alopex lagopus*, Arctic Fox)

■ Wim Smeets, Bachlaan 111, 3752 HG Bunschoten, (033) 298 31 47. E-mail: smeets.foto@hetnet.nl.

LITERATUUR:

- Arctic Centre (1980):** Spitsbergen symposium, November 1976. Arctic Centre, Rijksuniversiteit Groningen. Proceedings of the Norwegian-Netherlands Symposium on Svalbard.
- Arlov, T.B. (1989):** A short history of Svalbard. Polarhåndbok No.4. Norsk Polarinstitutt, Oslo.
- Baardseth, H. (1993):** Reiseziel Spitzbergen/Svalbard. Chr. Schibsteds Forlag A/S, Oslo.
- Berg, A.B. van den & C.A.W. Bosman (1999):** Avifauna van Nederland 1, Zeldzame vogels van Nederland. GMB Uitgeverij, Haarlem / Stichting Uitgeverij van de KNNV, Utrecht.
- Ble, S. de, A. van Dijk & S. van Wieren (z.j.):** Rendieren en hun milieu. Een expeditie naar Spitsbergen. Reindeer-Environment Expedition (Rees'77). Nederlandse Stichting voor Arctisch Natuurwetenschappelijk Onderzoek, Zeist.
- Carwardine, M., E. Hoyt, R.E. Forcyde & P. Gill (1998):** Whales & Dolphins. The Ultimate Guide to Marine Mammals. HarperCollinsPublishers, 77-85 Fulham Palace Road, London W6 8 JB.
- Gjærevoll, O. & O.I. Rønning (1992):** Flowers of Svalbard. Tapir Publishers, Trondheim.
- Harrison, P. (1983):** Seabirds. An identification guide. Christopher Helm, A & C Black, Londen.
- Hayman, P., J. Marchant & T. Prater (1986):** Shorebirds. An identification guide to the waders of the world. Christopher Helm, A & C Black, Londen.
- Hisdal, V. (1985):** Geography of Svalbard. Polarhåndbok No. 2, second edition. Norsk Polarinstitutt, Oslo.
- Hisdal, V. (1998):** Svalbard. Nature and History. Polarhåndbok No. 12. Norsk Polarinstitutt, Middelthuns gate 29, 0301 Oslo.
- Hjelle, A. (1993):** Geology of Svalbard. Polarhåndbok No. 7. Norsk Polarinstitutt, Middelthuns gate 29, 0301 Oslo.
- Ivanov, V. & A. Sergejev (1988):** Under polarhimmelen. Svalbardøygrupper - natid og fortid. Russische titel en tekst met Noorse samenvatting en onderschriften van foto's van Svalbardpostens Trykkeri 1989. ISBN 5-85250-047-X.
- Laan, H. van der (1993):** Waar blijft het licht. Een overwintering op Spitsbergen. Uitgeverij Luitingh B.V., Amsterdam.
- Løvenskiold, H.L. (1964):** Avifauna Svalbardensis. Skrifter nr. 129, Norsk Polarinstitutt, Oslo.
- Mehlum, F. (1990):** Birds and Mammals of Svalbard. Polarhåndbok No. 5. Norsk Polarinstitutt, Middelthuns gate 29, 0301 Oslo.
- Ministry of Environment (z.j.):** Environmental Regulations for Svalbard and Jan Mayen. T-516.
- Naayer, E (z.j.):** Smeerenburg: Holland op z'n smalst. Opstellen bij de tentoonstelling van vondsten op Spitsbergen, gehouden 18 februari tot 17 april 1983 te Groningen. Mededelingen Arctisch Centrum nummer 7, Rijksuniversiteit Groningen.
- Nilsen, E. (1990):** Svalbard det arktische Norge. Aune Forlag AS, Trondheim, Noorwegen.
- Norderhaug, M. (1989):** Svalbards fugler. Uitgave in samenwerking met Norsk Ornitologisk Forening. Dreyers Forlag A/S., Oslo.
- Norwegian Hydrographic Service, The & The Norwegian Polar Institute (1988):** Den Norske Los. Arctic Pilot. Sailing directions Svalbard-Jan Mayen. Volume 7, first edition. Uitgave The Norwegian Hydrographic Services, Stavanger.
- Olsen, K.M. & H. Larsson (1997):** Skuas and Jaegers. A Guide to the Skuas and Jaegers of the world. Pica Press Sussex. GMB uitgeverij, Haarlem.
- Olsen, K.M. & H. Larsson (1994):** Sterns van Europa en Noord-Amerika. GMB uitgeverij, Haarlem.
- Øritsland, N.A. (1986):** Svalbardreinen og dens livsgrunnlag. Universitetsforlaget as 1986, Oslo.
- Reinsch, H.H. (1979):** Spitzbergen. Reihe Nationalparke, Band 7, Kilda Verlag, Greven, Duitsland.
- Rønning, O.I. (1996):** The Flora of Svalbard. Polarhåndbok No. 10. Norsk Polarinstitutt, Middelthuns gate 29, 0301 Oslo.
- Stribos, J.P. (1957):** Svalbard. Zwerftocht langs de koele stranden van Spitsbergen. L.J. Veen's Uitgeversmaatschappij N.V., Amsterdam.
- Walters, M. (1997):** Complete Checklist Vogels van de wereld. BV Uitgeversmaatschappij Tirion, Postbus 309, 3740 AH Baarn. ISBN 90 5210 243 0.

Informatie/aanmeldingsformulier betreffende de reizen, ook naar Groenland, Antarctica, Franz Josef Land, de Galápagos eilanden en Nova Zembla, van dit en volgende jaar, is per briefkaart aan te vragen bij de redactie van het Vogeljaar, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn.